

Nova tisućica na Kaninu

Level Kukuljan

Speleološka udruga Estavela, Kastav

Najkraće sažeto Kanin je kod Slovenaca ono što je kod nas Crnopac – mjesto koje privlači i udružuje speleološke organizacije iz čitave zemlje, ali i inozemstva. To je visokogorski krški masiv kod kojeg su zadovoljeni svi preduvjeti za razvoj dubokih jama: pogodna geološka situacija, velika okršenost, iznimna količina padalina te velika visinska razlika između površine i izvora pri dnu masiva. U želji da i mi upoznamo taj speleološki El Dorado, hrvatska ekipa sastavljena od speleologa iz SO Velebita i SU Estavele, pridružila se istraživačnjima krajem 2016. godine slovenskoj ekipi iz Društva za raziskovanje jam Ljubljana (DZRJL). Glavni cilj je bio nastavak istraživanja u perspektivnoj jami Brezno rumenega maka (P4) gdje se prethodno stalo na -650 m. U tjedan dana istraživanja postepeno se prodiralo dublje u želji da se jamu spoji na

Renejevo brezno, drugu najdublju jamu u Sloveniji, dubine 1322 m. Iako sustav ne bi bio dublji, spajanje bi značajno skratile vrijeme silaska do najdubljih dijelova Renejevog brezna s 10 na barem 5 sati. Nizale su se nove vertikale, a postignuta dubina postepeno povećavala sve dok na svačije oduševljenje nije neznatno prešla 1000 m te za sada, stala na 1002 m. Tako je jama P4 postala sedma tisućica u Sloveniji.

Kanin je smješten na krajnjem sjeverozapadu Slovenije iznad Bovca i doline rijeke Soče. Granica s Italijom proteže se duž grebena preko najviših vrhova: Hudi Vršič (2344 m), Lopa (2402 m), Prestreljenik (2498 m) i Visoki Kanin (2587 m). Slovenski dio Kanina se sustavno speleološki istražuje već preko 50 godina, a povodom 50. obljetnice u Ljubljani je održan prigodan skup (Reš,

??). O postojanju dubokih jama znalo se već jako rano. 60-tih godina talijanski istraživači na talijanskoj strani Kanina u jami Gortani dostižu dubinu 892 m (Ristić, 2011). Tih godina istraživanja započinju i slovenski speleolozi iz Jamarskog kluba Ljubljana Matica (prethodnik DZRJL-a). Zlatno doba slovenskog Kanina započinje sredinom 80-tih pronalaskom Skalarjevog brezna (-911 m) koje tada preuzima tron najdublje jame u Jugoslaviji. Krajem 80-tih otkrivene su prve tisućice, Črnlesko brezno (-1247 m) i Čehi (-1502 m), a zatim početkom 90-tih i Vandima (-1182 m) (Borko, 2015). Posljednjih 20-tak godina istraživanja su se na Kaninu intenzivirala te je osim otkrića Renejevog brezna (-1322 m) postignut i značajan rezultat povezivanja jama Male Boke i BC4 u jedinstveni sustav dubine 1319 m i duljine 8873 m. To je bila kruna istraživačkih napora slovenskih speleologa koji su u preko 30 godina pokušavali iz Male Boke prodrijeti duboko u masiv Kanina. Tako je s gornjom vezom do površine dobivena jedinstvena traverza, druga najduža poznata u svijetu, za čiji prolazak potrebno preko 20 sati. O posljednjoj speleoronilačkoj akciji 2014. godine u Renejevom breznu, prilikom koje je jama dobila sadašnju dubinu, vrijedi pročitati članak M. Gluševića (Glušević, 2014). Osim opisa Kanina, čitatelj može dobiti dobar osjećaj o

Pred najvišom postajom D na 2202 m.n.v.
Foto: Level Kukuljan

Pristup do jamarskog bivaka. Foto: Level Kukuljan

Kaninski podi. Foto: Level Kukuljan

Jamarski bivak, u pozadini najviši vrhovi Kaninskog lanca i granica s Italijom.
Foto: Lovel Kukuljan

Polušpilja blizu ulaza P4. Foto: Lovel Kukuljan

Odlučno mjesto za presvlačenje. Foto: Lovel Kukuljan

Ekipa odlazi u P4. U pozadini Vrh Laške planje i Črni Vogel. Foto: Lovel Kukuljan

vrhunskoj spremnosti, volji i tempu slovenskih istraživača Kanina.

Naša akcija je krenula ugodnim druženjem na skupu speleologa u Karlovcu. Špela i Diba spominju Kanin i jamu koja „šiba“ dalje. O Kaninu sam znao jedino iz priča i fotografija zato je akcija u trajanju tjedan dana, boravak i proslava Nove godine u „jamarskom bivaku“ zvučala vrlo primamljivo. Iste večeri koji stol dalje odmah sam naišao na dragovoljce iz SO Velebita. Nekoliko tjedana kasnije evo nas na međustanici žičare koja vodi na plato Kanina, Kaninske pode. 2010. godine Slovenci su udruženim snagama podigli poznati jamarski bivak na Kaninu. Radi se o skloništu koje služi kao mjesto za boravak speleologa, skladište te polaznu točku za speleološka istraživanja u svim pravcima. Ponovnim otvorenjem žičare koja vodi na skijalište na Kaninu, put do jamarskog bivka je uvelike skraćen i olakšan. Sat do dva hoda po relativno ravnom, ali zaleđenom terenu zamijenio je strmi

uspon koji bi inače trajao 3-4 sata, a kojim se prijeđe visinska razlika od čak 1000 m. Već vožnjom u gondoli i pogledom na površinu dobiva se osjećaj o kakvom se to terenu radi. Nakon 1500 visinskih metara nestaje šume i grmovitog raslinja te ulazimo u svijet isključivo kamena i vode. Jamski ulazi, ogromne škrape, kamenice, žlijebovi - svi mogući površinski krški oblici su prisutni. Na putu do jamarskog bivka hodajući prvi put derezama i cepinom, dobio sam uvid u jednu drukčiju sferu speleologije. Speleologija koja u sebi sadrži onaj alpinistički segment. Već pristup jami je alpinistički pothvat gdje svako potencijalno poskliznuće može biti vrlo opasno. Jamarski bivak je bio naš topli dom sljedećih 7 dana, jest da pridjev „topli“ ovisi o tome koliko se kuha odnosno koliko je ljudi prisutnih. Ekipa Špela, Diba, Marko i Marijan su na dan našeg dolaska već bili u jami P4. Rad u dvije ekipe na -650 m i dublje. Sljedećeg dana ulazimo Dino i ja te Slovenci Aja, Matej i Mitja. Ulazak u jamu s vrlo izloženog, vjetrovitog i

hladnog Kanina čini poseban užitak bez obzira na to što je u jami 5°C. Od ulaza pa do -120 m jama je skokovita i uska. Meandri Mala i Velika jeba čine usko grlo nakon kojih se jama praktički vertikalno pruža do samog dna. Stijena u jami je građena od izvanredno čistog vapnenca, a duž jame moguće je na stijenama primijetiti ogromne količine fosila, prije svega megalodonti školjaka decimetarskih veličina. Iako bi se općenito od Slovenaca dalo štošta toga naučiti, opremanje je jedna stvar koju definitivno ne bi. Iako kod nas znamo čuti: „Ajde ćemo sada opremiti jurišno pa drugi put preopremimo“, kod Slovenaca taj „drugi put“ ne postoji - cijela jama je jurišna. Na -650 m Dino i ja tehnički penjemo jedan upitnik dok ostatak ekipe istražuje nastavak jame. Krušljivi penj smo ispenjali, a na vrhu iza sedla nazire se nova vertikalna čije dno vidimo, ali za koju nismo imali dovoljno užeta. Druga ekipa staje na ulazu u ogromnu vertikalnu Deep mind. Rad na -650 m nije zahtjevan, no u mislima uvijek leži činjenica da u jami

Hodanje po grebenu do Malog i Visokog Kanina. **Foto: Lovel Kukuljan**

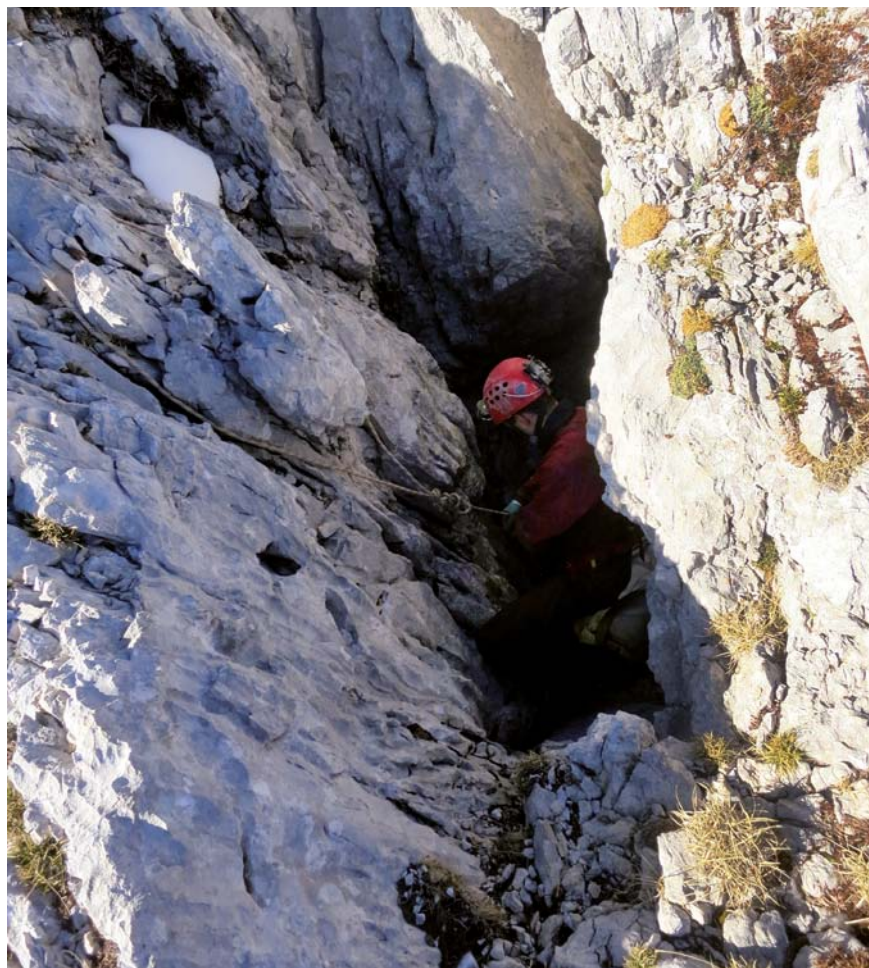

Pogled na sjeverni rub Kaninskih podova. U pozadini najviši vrh, Visoki Kanin. **Foto: Lovel Kukuljan**

nema bivka te da treba sačuvati energije za izlazak. Nakon 6 i nešto sitno sati peglanja, ponovo smo na površini. Iz tako duboke jame nikad prije nismo izašli tako čisti, zapravo, obzirom na zaprljanost svoje kordure prije ulaska, mogao bih reći da sam u jami korduru

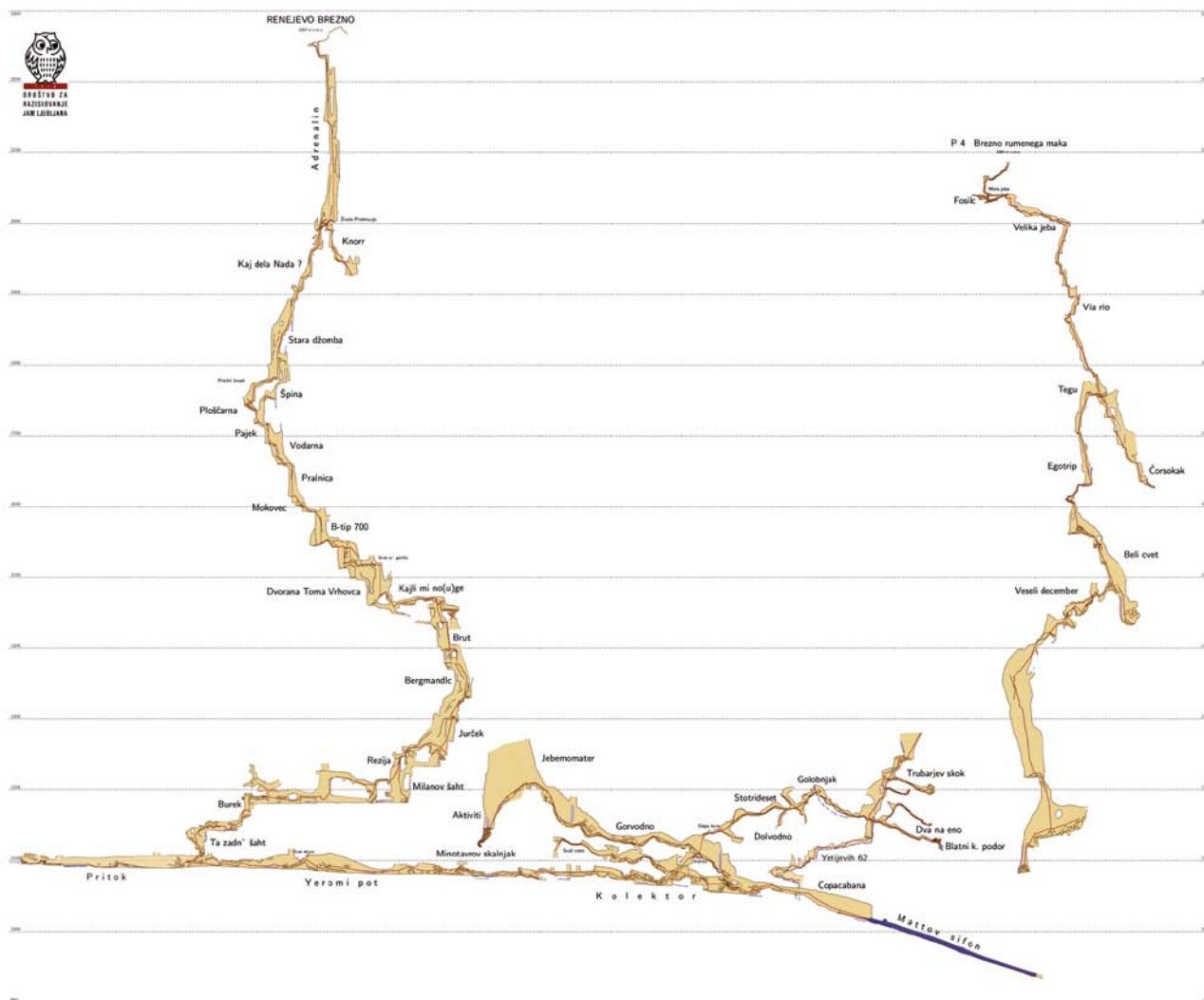
očistio. Akcija je trajala 14 sati te je svima više no pasao povratak u jamarski bivak. Sljedećeg dana neki odlaze s Kanina dok je udarna ekipa Špela, Diba i Marko ponovo u jami. Opremaju veliku vertikalnu Deep mind te s posljednjim komadima užeta iz jamarskog

bivka stižu u dvoranu na cca -900 m, a jama nastavlja dalje. Ekipa čini osobni rekord u tome koliko duboko su sišli u jednodnevnoj akciji bez spavanja. Matej koji prati vijesti s Kanina, odlučuje nakon posla donijeti nova užeta na jamarski bivak. Sve skupa 2,5 sata vožnje od Ljubljane te 3-4 sata uspona s 200 m užeta i željeza do bivka – za njega no big deal, sve za uspjeh akcije. Zavidnu formu i čeličnu volju ovih speleologa ne treba posebno naglašavati.

Ulaz u P4. **Foto: Lovel Kukuljan**

U petak, dan nakon kratke akcije širenja Jeba, Marijan i ja odlučujemo otići na alpinističku turu. Uperili smo prst u najviši vrh Kanina te se naumili popeti do njega kako znali i umjeli. Uspon po kuloaru lijevo od vrhova Mali i Visoki Kanin, priječenje po grebenu, a zatim silazak po planinarskoj stazi činila se kao lijepa i ne odviše teška tura. Međutim već na polovici prve strme snježne padine osvrćemo se prema dnu te shvaćamo da smo se zaigrali – strmina je vrlo opasna, povratka sada nema, možemo jedino gore. Na greben stižemo na sve četiri, a u nastavku ugledamo oznake za smjer. Skidamo dereze, penjemo i gore ih ponovno navlačimo. Uskoro greben postaje vrlo uzak - sa desne strane se obrušava strma stijena do Kaninskih podova, a s lijeve strane praktički vertikalna 300-metarska stijena koja pada na plato talijanskog dijela Kanina. Osjećaj izloženosti je maksimalan. Stižući na vrh mislimo da smo najgori dio prošli, no zapravo avantura tek počinje. Shvaćamo da stojimo tek na Malom Kaninu te da do V. Kanina treba nastaviti hodati po

grebenu koji je na nekim mjestima širok koliko i naš korak. Utičući stopinke u ledenu koricu i dubeci cepinom hvat za drugu ruku, oprezno i sporo silazim niz vrlo strmu snježnu padinu. Koljena klecaju, a živci su napeti kao strune. Marijan to brzo i hladnokrvno prolazi samo pomoću dereza – bez cepina, a alpinističko kladivo, koje nalikuje cepinu, drži u transportnoj višeručnici za psihu, nego za uporabu. Osvajamo Visoki Kanin te tražimo spas u planinarskoj stazi. Planinarska staza ljeti je možda upravo to – planinarska staza, ali po zimi to nije ništa drugo nego još jedan dugi alpinistički smjer. Sretna okolnost je bila ta što smo cijelo vrijeme

pratili tragove dereza, no nakon nekoliko sati hodanja tragovi nestaju u vrlo strmom i opasnom kuloaru. Markacije smo ionako izgubili, zato nastavljamo po grebenu nadajući se u najbolje. Kratko pred zalaskom sunca, već obojica s mislima o potencijalnom zvanju upomoć, Marijan konačno pronalazi kuloar kojim se relativno sigurno spuštamo do platoa Kaninskih podova. Nakon sve skupa 6 sati hodanja na tankoj granici, ljubimo zemlju te se umorna koraka uputimo ravno k bivku. Putem komentiramo naš ludi pothvat, proklinjemo alpinizam i hvalimo „sigurnu“ speleologiju.

Još iste večeri vraća se udarna ekipa u istom sastavu s dna P4 te donosi odlične vijesti. Dlanovnik im kaže dosegnutu dubinu od -1002 m. Otvara se jedan od šampanjaca pripremljen za Novu godinu i slavi ovo otkriće. Sljedećeg dana na staru godinu na mobitelu gledamo već digitalizirani nacrt te zbrajamo metre koji nedostaju do Reneja. Te večeri s pogledom na vatromet iz gradova tršćanskog zaljeva, nas 14 okupljenih iz tri kluba nazdravljamo šampanjcem za lijepi uspjeh i sreću u novim speleološkim pothvatima u 2017. godini.

Literatura:

- Reš, D., 2017: Skup povodom 50. godišnjice istraživanja Kanina, Subterranea Croatica, # 17, str. 62-63, Karlovac.
- Ristić, D., Fratnik, A., Rejec, Z., Staut, M., 2011: Zapiski o Mali Boki: kronologija jamarskih raziskav 1968-2007, Planinsko društvo Tolmin (isječak, 21.02.2017: <http://www.gore-ljudje.net/novosti/71414/>)
- Borko, Š., 2015. Internet stranica: <http://www.dzrjl.si/raziskovanje-jam/kje-raziskujemo/raziskave-visokogorskih-jam/kanin/> (pristup 21.02.2017)
- Glušević, M., 2015.: Kanin – Renejevo brezno (-1330 m), Subterranea Croatica, # 18, str. 53-60, Karlovac.